

Írta: Maros Katalin

## GYERMEKVÉDELMI ÉS PEDAGÓGIAI EGYÜTTMŰKÖDÉS A BOCSKAI ISTVÁN ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN\*

Iskolánk, a Bocskai István Számítástechnika és Idegennyelv Tagozatos Általános Iskola és Logopédiai Szakszolgálat, a XI. kerület egyik legforgalmasabb közlekedési csomópontja – a Kosztolányi Dezső tér – közelében található. Tömegközlekedési eszközökkel könnyen és biztonságosan megközelíthető, illetve a helyközi érdi és törökbálinti járatok is érintik az iskola közelében lévő megállót. Így vannak tanulóink a VII., a IX. kerületből, Csepelről, Budaörsről, Érdről és Törökbálintról, illetve a kerület különböző részeiről is. Jelenleg az iskola tanulóinak összlétszáma 410 fő.

Az iskola alatt húzódó pincében már 7 év óta eredményesen működik a Bocskai Galéria. Az ország különböző részeiről érkező művészek alkotásai mellett külön teremben kapott helyet az iskolatörténeti kiállítás és az Iskola Galéria, ahol iskolánk tanulóinak és tanárainak legjobban sikerült rajzai, festményei, szobrai, alkotásai kapnak helyet. Az iskola bejárata és az udvara már a csendesebb, védettebb mellékutcából nyílik.

Az iskolában működik a kerületi logopédiai központ. Munkatársai látják el a kerület óvodásainak és iskolásainak logopédiai szűrését, vizsgálatát és a beszédhibás gyerekek terápiáját. Egyéni és kiscsoportos dyslexiaprevenციós, reedukációs és dyscalculiás foglalkozásokat vezetnek az óvodákban és a központban egyaránt.

Az iskola épületén belül, egy leválasztott részben alakították ki, és vállalkozásban működtetik a Szimurg Fejlesztő Centrumot, mely diagnosztizáló és terápiás helyiségekből áll, valamint speciális eszközökkel felszerelt tornateremmel rendelkezik. A délelőtti tanítási órák idején az iskola rendelkezésére állnak ezek a szaktantermek, ahol a fejlesztő eszközök, játékok a gyerekek számára és az oktatási segédanyagok a tanárok számára egyaránt igénybe vehetők.

1998. szeptember 1-jétől az Aga utcai Általános Iskola a Bocskai István Általános Iskola telephelyeként működik. Az „Aga” több mint harminc éven át a kerület egyik jelentős, önálló oktatási intézménye volt, melyben sikeres és elismert angoltagozatot fejlesztettek ki a pedagógusok. 1968 óta a szomszédos Fővárosi Gyermekotthon lakóinak oktatását is ellátja az intézmény. Így naponta átjáró tanárok és diákok teszik zökkenőmentessé az oktatást tagiskolánkban.

Az alsófokú közoktatási intézmények számára a törvények meghatározzák az iskolai gyermekvédelem működését, kijelölik a feladatait, megszabják kereteit:

*A Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 48. §-a értelmében az iskola pedagógiai programjában kell meghatározni a gyermek- és ifjúságvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységet, továbbá a tanulási kudarcnak kitett tanuló felzárkóztatását segítő programot.*

A Bocskai István Általános Iskola 1998. évi Pedagógiai Programjának helyzetelemzésében Székely László iskolaigazgató összefoglalta az intézmény sajátosságait és a teendőket. Ez a kiemelés a gyermekvédelem szempontjából fontos tényezőket tartalmazza:

\* E cikk rövidített változata előadásként elhangzott 1999. október 27-én a Bocskai István Általános Iskolában, az FPI gyermekvédelmi felelősöknek szervezett tanfolyama résztvevői számára, mely a tantestület részére nevelési értekezlet volt.

„Iskolánk helyzete az utóbbi két évben gyökeresen megváltozott. A gyermekközösségét, szülői háttérét, pedagógiai prioritásait, hagyományrendszerét, pedagógusi beállítódásait és tapasztalatait tekintve két, alapjaiban különböző iskola vált egy intézménnyé.

A két iskola – a jövőben – egységes pedagógiai elvekre építve fogalmazza meg fő célkitűzéseit, messzemenően figyelembe véve az azonos feltételeket és az eltérő sajátosságokat egyaránt. Olyan iskolát kell közösen kialakítanunk, amely programjában azonos esélyeket teremt a nevelés-oktatás folyamatában résztvevő valamennyi tanulójának, amely egyaránt sikeresen kezeli a hátrányos helyzetből fakadó problémákat, a pszichológiai, fiziológiai eltéréseket, és a legmagasabb szintű igényeket is kielégíti.

Az egységes arculat kialakítását megnehezíti a gyermekközösség, a szülői közösség heterogén összetétele és ebből adódóan az iskolával szemben megfogalmazódott elvárások széles skálája.

Az iskola pedagógiai gyakorlatát jelentős mértékben meghatározza a gyermekotthonos tanulók speciális igényű oktatása.

**A családban élő gyermekek közül is egyre többen váltak veszélyeztetetté, hátrányos helyzetűvé, növekedett a munkanélküli szülők köre, a megélhetés sok otthonban komoly gondokat okoz. A gyerekek egy része jelentős szociális, műveltségi hátránnyal érkezik az iskolába.**

A Nevelési Tanácsadó kérésére is fogadott az iskola ún. „problémás” tanulókat, sőt egy-egy osztályban hallás- és mozgássérült gyerekek integrált oktatását is vállalta.

A két iskola összevonása után az eddig külön-külön felmerülő problémák halmozottan fognak jelentkezni. A fent említettek károsító hatása az iskolában a gyermek viselkedés-, teljesítmény- és kapcsolatzavarainak formájában jelenik meg. A nehezen nevelhető gyermekekkel való foglalkozás sajátos pedagógiai tennivalókat és speciális felkészülést igényel.

Az iskola legfontosabb feladata és felelőssége a prevenció. A teendő egyre több, a gondoskodásra szoruló gyermekek száma egyre gyarapszik. Az iskola pedagógusai már nem képesek hathatósan kezelni az egyes eseteket. Felkészültségük sem elégséges a speciális igények ellátására. Ugyanakkor a probléma az iskolában csapódik le halmozottan, a megoldásra tehát itt kell lehetőséget teremteni, ezért az iskola kompetenciáját ki kell bővíteni e téren. Iskolai keretek között kell biztosítani az elsődlegesen segíteni tudó szakemberek körét, s akkor kell igénybe venni az iskolán kívüli lehetőségeket, ha az esetek súlyossága meghaladja az iskola hatáskörét.

Oktató-nevelő munkánk során a legélőbb kapcsolat a szülői házzal alakul ki. Természetesen a családból hozott szocializációs alapról indulunk, s legtöbbször a családnak a gyermekével kapcsolatos határozott elvárásai szerint kell feladatunkat teljesíteni. A pedagógiai munka gyakorlása során egyre inkább kell segítséget nyújtanunk a szülő(k)nek a gyermeknevelésben (néha a legalapvetőbb családi feladatok ellátása is hiányolható). Meg kell tehát próbálni a „családnevelést” az iskolai palettára felvenni, egyrészt a diákok felkészítését a családi életre, másrészt a jelenlegi családok felvilágosító gondozását.

Ezekhez a speciális feladatokhoz kellő számú és felkészültségű segítő szakember alkalmazása válik szükségessé. A megoldás az intézményen belüli sűrűre szőtt védőháló létrehozása. Ennek feltétele az iskolai gyermekvédelmi munka professzionalizálása.

Ezért **fejlesztőpedagógus** végzettségű kollégák szűrik a tanulókat, és szervezik egyéni és kiscsoportos fejlesztésüket az alsó és felső tagozaton egyaránt, helyben és az Aga utcai épületben is.

*Főállású pszichopedagógus szakember van alkalmazásban mindkét épületben. Alkalmazását az indokolja, hogy a tanulóknak az őket ért kudarcok következményeként ne, vagy csak kis mértékben alakulhassanak ki pszichés válaszreakciók, továbbá az ő feladatuk az iskolán kívüli intézményekkel való állandó kapcsolattartás és konzultáció, valamint szakmai konzultáció a pedagógusokkal, és a szülőkkel.*

**Gyermekvédelmi felelősünk** elsősorban a szociálisan hátrányos helyzetű és veszélyeztetett gyermekeken és családjaikon hivatott segíteni.”

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 17. §-ának(1) c. pontja a közoktatási intézményeknek is kijelöl feladatot, melyet alaptevékenységük keretében kell ellátniuk.

Az egyes gyermekvédelmi esetekben az iskola beengedi a szociális szakértelmet, és partner az együttműködésben. A megvalósulás érdekében létrehozza az iskola gyermekvédelmi hálózatát.

A Bocskai István Általános Iskola gyermekvédelmi hálózata az alábbiak szerint épül fel:

**Célja:** A PREVENCIÓ.

Az iskolai gyermekvédelem munkáján keresztül a gyerekek problémáinak minél korábbi felismerése és minél hatékonyabb kezelése, a súlyosabbá válás megelőzése.

**Feladata:** PROBLÉMA ÉSZLELÉSE, JELZÉSE.

Segítségnyújtás pedagógiai és pszichopedagógiai eszközökkel, illetve jelzés az illetékes szakembereknek.

**Ezen keresztül:**

**KOMPLEX, CÉLZOTT, DIFFERENCIÁLT ELLÁTÁS BIZTOSÍTÁSA A SZAKEMBEREK EGYÜTTMŰKÖDÉSÉVEL.**

**Résztvevői**

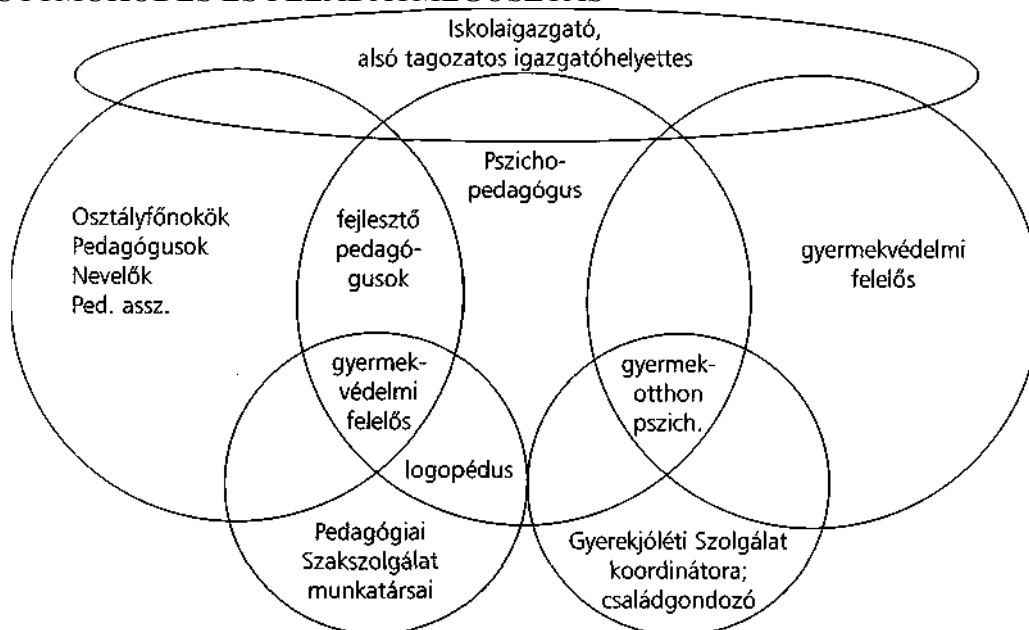
**Felelős:** A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos tevékenységért az intézmény vezetője.

**Megbízott vezető:** Az intézmény alsó tagozatos igazgatóhelyettese.

**Koordinátor:** Az iskola pszichopedagógusa.

**Megvalósítók:** Az iskolában alkalmazott szakemberek: pedagógusok, nevelők, fejlesztőpedagógusok, gyermekvédelmi felelős, a Gyermekjóléti Szolgálat iskolai gyermekvédelmi koordinátora.

## EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS FELADATMEGOSZTÁS



Az egymással kapcsolatban álló szakemberek teamjei alkotják az aktuális esettanulmány konzultációkat. Stratégiákat dolgoznak ki a további teendőkre, a problémák megoldására. A megvalósítás érdekében ezek az önszerveződő csoportok az együttműködő szakemberek összetételét tekintve a legkülönbözőbb variációkat hozhatják létre.

### A RENDSZERESEN MŰKÖDŐ KOOPERÁCIÓK

#### I. Iskolán belüli együttműködések

##### 1. Az ismeretsajátítás segítése

###### a) Alsó és felső tagozatos tanulók részére

L. J. 12 éves lány tüdőgyulladás miatt 1 hónapot hiányzott. Tanulmányi lemaradását a szülő közreműködésével az osztályfőnökkel és a szaktanárokkal egyeztetve szaktantárgyi korrepetálás és konzultáció alkalmával pótolta.

A 3-4. osztályos kiemelkedő teljesítményű tanulók matematikából tehetséggondozó foglalkozáson vesznek részt, mely egyben felkészítésük is a meghirdetett tanulmányi versenyekre.

Az igazgatóhelyettes az osztályfőnöki munkaközösségi értekezleten kihirdeti a versenyek időpontját. Az osztályfőnökök, illetve a szaktanárok közösen ajánlást tesznek, hogy mely gyerekeket javasolják felkészítésre.

*Cél:* adott gyermekcsoport szaktantárgyi korrepetálása, illetve tehetséggondozása.

*Feladat:* felzárkóztatás, illetve képességfejlesztés szaktanárok vezetésével.

*Ideje:* hetente 1 foglalkozás, illetve a szakköri időben.

*Működése:* rendszeres és folyamatos.

*Konzultáció:* a szaktantárgyi munkaközösség vezetőjével, illetve a Pedagógiai Szolgáltató Központ tantárgygondozóival.

###### b) hátrányos helyzetű tanulók részére

M. F. 9 éves tanuló szülei munkarendje miatt délután felügyelet nélkül tartózkodna otthon, ezért igényelte a szülő gyermeke számára a napközitthonos ellátást. Így a gyermek hasznosan és sokoldalúan töltheti délutánját, a szülő pedig nyugodtan végezheti munkáját, biztonságos helyen tudva gyermekét.

M. J. 9 éves tanuló szülei iskolai végzettségük miatt nem tudnak segíteni gyermeküknek a házi feladatok megoldásában és az otthoni gyakorlásban. A szülő ezért vette igénybe a napközis foglalkozást. Ahol a leckeírás és tanulás mellett az egyéni feladatértés, a magyarázat lehetősége is biztosított. Az otthoni gyakorláshoz adott tanácsok eredményezik a szülő-gyermek sikeres együttműködését.

Cs. L. 11 éves tanuló rendszeresen készületlenül jön iskolába, írásbeli feladatait nem készíti el. Az osztályfőnök javaslatára a szülő támogatja a gyermek tanulószobai foglalkozáson való részvételét.

T. É. 13 éves lány szóbeli feleletei az otthoni tanulás hiányára utalnak, felkészülése elégséges osztályzattal sem értékelhető. Az osztályfőnök 1 hónap próbaidőre kötelezővé tette számára a tanulószobán való felkészülést.

A gyermekvédelmi felelős javaslatára – aki egyben a tanulószobai foglalkozások vezetője – azok a tanulók, akiknek otthonában nem biztosítottak a tanulás megfelelő körülményei, motivációi, naponta a tanulószobán készülnek a tanórákra.

*Cél:* a önálló tanulói feladatok rendszeres elvégzésének biztosítása.

*Feladat:* segítségnyújtás a házi feladat elkészítésében, felkészítésük a másnapi tanórákra.

*Ideje:* az alsó tagozaton 12.30-17.30-ig (gyermekfelügyelet és szabadidős foglalkozás is), a felső tagozaton hétfőtől péntekig 14.15-től 16 óráig tanulószoba.

*Működése:* rendszeres és folyamatos, a csoport összetétele javaslat alapján alakítható.

*Konzultáció:* osztályfőnökkel, szaktanárokkal, szülőkkel.

#### c) Alsó tagozatos tanulók részére

Az alsós osztályfőnökök munkaközösségi megbeszélésén az osztályfőnökök kijelölik a fejlesztésre javasolt gyerekeket, akiket a fejlesztőpedagógus heti rendszerességgel foglalkoztat. Az új ismereteket közlő órákat követően, illetve gyakorlóórákon az osztályfőnök által megadott feladatokat végzik el. A készségfejlesztés az aktuális algoritmusok begyakorlását és az egyéni feladatértést szolgálja.

*Cél:* az egyéni és kiscsoportos fejlesztő foglalkozások órarendi beosztásának megbeszélése.

*Feladat:* tantárgyhoz kapcsolódó fejlesztés a fejlesztőpedagógusok vezetésével.

*Ideje:* szeptember eleje, február eleje, illetve aktuálisan

*Működése:* rendszeres és folyamatos; a csoport összetétele változtatható

*Konzultáció:* a tanítótól kapott jelzések beillesztése a fejlesztési programba, illetve a gyerek teljesítményének azonnali visszajelzése

#### d) Felső tagozatos tanulók részére

A csoport tagjai osztályfokonként azok a tanulók, akik nem emelt óraszámokban tanulják az angol nyelvet vagy a számítástechnikát.

B. A. 14 éves fiú alsó tagozat óta fennmaradó rész képességzavara miatt szövegértésben, szókinésben, olvasástechnikájában folyamatos fejlesztést igényel a szaktantárgyak elsajátításához.

*Cél:* kiscsoportos fejlesztő foglalkozások

*Feladat:* heti 2x45 perces foglalkozás, tanulási problémák reedukációja, tanulástechnikai gyakorlatok.

*Ideje:* szeptember eleje, február eleje *Működése:* órarendbe építve *Konzultáció:* logopédussal, szaktanárral, szülővel.

e) Pedagógusok és szülők részére

B. Z. 8 éves fiú édesanyja a pszichopedagógust kereste fel gyermeke olvasásban megmutatózó figyelemkoncentrációs problémái miatt. A gyermek rész képesség- gyengességének vizsgálata után a pszichopedagógus javaslatot tett komplex logopédiai vizsgálatra. A vizsgálat eredményét értékelve a fejlesztőpedagógus kiscsoportos foglalkozáson a gyerek dyslexia reedukációját végzi. A pszichopedagógus a szülő otthoni gyakorló programra való felkészítését és a fejlesztő munka folyamatos felügyeletét vállalta.

*Cél:* adott gyermek fejlesztési tervének kidolgozása

*Feladat:* tudatosan tervezett egyéni foglalkozások vezetése; segédanyag ajánlása a fejlesztési munkához

*Ideje:* fejlesztőpedagógussal alkalomszerűen, szülővel fogadóórakon

*Működése:* a tanulási nehézség fennállása idején folyamatos segítségnyújtás, illetve a szülő tréningre való felkészítése

*Konzultáció:* az iskola logopédusával, az ellátásban részesülő tanulókról

2. Beilleszkedési képességek javítása

a) Osztályfőnökök, tanárok és nevelők jelzésére, kérésére

Többgyermekes családokban, gyermekét egyedül nevelő szülő, illetve a nagyszülő által nevelt tanulóinkat tankönyvtámogatásban részesítjük.

Iskolánk tanulói részére minél nagyobb számban igyekszünk biztosítani a legalább napi egyszeri meleg étkezést, térítési díj mérséklésével támogatjuk az erre rászoruló családokat.

Munkanélküli szülő gyermekei, gyermekét egyedül nevelő szülő illetve gyermekét elhanyagoló szülő gyerekei részére erdei iskolai tandíjtámogatást ajánlunk fel.

A T. L. és T. J. testvérek, illetve P. N., P. R. és P. M. testvérek szüleinek életvitele miatt a környezetükben élők bejelentést tettek a kerületi Gyermekjóléti Szolgálatnál. Az intézmény által kijelölt esetgazda pedagógiai jellemzést kért az osztályfőnöktől. A gyermekvédelmi felelős az osztályfőnök beleegyezésével családlátogatást tett. Szembesítette a szülőket a gyermeküket veszélyeztető életvitelükkel, illetve a gyermekük elhanyagolásának iskolában megmutatózó jeleivel (késés, fáradékonyság, ingerültség, felszerelés hiány).

*Cél:* hátrányos helyzetű gyerek esetében az iskolán belüli szociális ellátások számba vétele illetve veszélyeztetett gyermek esetén a probléma hátterének feltárása.

*Feladat:* az eset előkészítése a problémakezelésbe bevinni kívánt intézmények, hatóságok munkatársai részére

*Ideje:* esetenként

*Működése:* felkérés esetén, illetve az iskola részéről történő kezdeményezés alkalmával (pedagógiai jellemzés; helyzetelemzés készítése)

*Konzultáció:* pszichopedagógus és gyermekvédelmi felelős esetmegbeszélései során

b) Szülők, gyerekek és osztályfőnökök részére. Az iskolai gyermekvédelmi csoport (a pszicho-pedagógus és a gyermekvédelmi felelős) információs, tanácsadó, szociális központot működtet BOCSKAPOCS néven.

A szülők önkéntesen vagy a tanítók, tanárok ajánlásával keresnek fel minket. Általában gyermekeik tanulási nehézségei miatt (számolás, olvasás, írás zavara).

Megoldás: célzott vizsgálat – célzott terápia: szülő tréningre való felkészítése, otthoni gyakorlóprogram adása. Jelzés a fejlesztőpedagógusoknak- rendszeres készségfejlesztés.

N. L. 10 éves fiú szülei gyermekük nevelésével kapcsolatos dilemmáival kerestek meg. A fiú szertelenségét szokások, szabályok, elvárások közös megfogalmazásával láttuk megoldottnak a család és az iskola értékeit egyeztetve.

L. B. és L. M. 14 éves fiú ikerpár édesanyja keresett fel bennünket fiai pályaválasztásával kapcsolatban. Továbbra is egy osztályban illetve egy iskolában, vagy külön folytassák-e a tanulmányaikat? Érvek, ellenérvek felsorakoztatása, az ikrek saját igényeinek feltárására került sor a megbeszéléseken. Javaslat: a fiúk ne egymással, hanem kortársaikkal mérjék össze tudásukat. Illetve lehessenek végre önálló személyiségek és jó testvérek.

*Iskolán kívüli segítség felajánlása szülőknek gyermekeik részére.*

P. D. 9 éves fiú tartós viselkedészavarát az osztályfőnök jelezte, majd a pszichopedagógus hospitálta tanórákon. Felkérte a szülőt fogadóórán való konzultációra, aki javaslatára felkereste a nevelési tanácsadó pszichológusát a családból eredő tünetek kezelésére.

J. D., J. M. és J. G. rendszeresen késnek a reggeli tanóra kezdésről, felszerelésük hiányos, illetve késő estig napközis ügyeleten vannak. Az osztályközösség rendezvényeitől az édesanya eltiltotta gyermekeit. Az osztályfőnökök kérésére sem történt változás, *így a gyermekjóléti szolgálat munkatársainak* jeleztük a probléma tartós meglétét.

*Célja:* segítségnyújtás gyerekeknek és szüleiknek tanulási, szociális életvezetési gondjainak megoldásában.

*Feladat:*

- *információszerzés:* Ismerkedési lap küldése a családok részére, amelyen a szolgáltatást felajánljuk, ők kéréseiket jelezhetik félénk és zárt borítékban eljuttatják nekünk vagy személyesen megkereshetnek bennünket.

- *gyermekvédelmi teendők kijelölése:* Kapcsolatfelvételi lapon az osztályfőnök megfogalmazza a problémát, és segítségünket kéri, a kompetenciát meghaladó esetben a Gyermekjóléti Szolgálatnak továbbítjuk a lapot, így hivatalosan is esetgazdái lesznek a problémának, s folyamatosan konzultálnak az iskolával.

*Működése:* folyamatos, preventív jellegű, illetve eseti: iskolai gyermekvédelmi szakfeladat

*Ideje:* hetente 2 fogadóóra szülőknek és/vagy egyéni beszélgetés a gyerekekkel

*Konzultáció:* a Gyermekjóléti Szolgálat iskolai gyermekvédelmi koordinátorával és családgondozójával.

### 3. Adekvát viselkedési módok kialakítása

#### a) Osztályfőnökök részére

Az osztályfőnökök év elején helyzetelemzést írnak osztályközösségeikről; tanulmányi, magatartási, csoportdinamikai szempontból fogalmazzák meg aktuális céljaikat, és kijelölik feladataikat. Munkatervet, időtervet, programtervet készítenek.

Részlet egy tanmenetből:

A 7. osztályos tanulók aktuális problémája: a fiúk-lányok közötti barátság formálása, megközelítési módok az elfogadásra, elutasításra. Megoldás: szituációs játékok, egymás megismerése, kommunikációs készségek kialakítása az intimitás előtérbe helyezésével (gesztusok a kifejezésre, titkok őrzése, őszinteség).

*Cél:* az osztályfőnökök pedagógiai módszereinek bővítése a gyermekek sokoldalú megismeréséhez.

*Feladat:* a közös munka az Osztályfőnökök Munkaközösségével.

*Ideje:* havonta 1 munkaközösségi értekezlet *Működése:* Osztályfőnökök Munkaközösségének munkaterve alapján kijelölt feladatok elvégzésének előkészítése. Egy-egy osztályközösség részletes elemzése az osztályban tanító pedagógusok részvételével.

*Konzultáció:* az igazgatóhelyettesekkel, a Diákönkormányzat vezetőjével és a szaktantárgyi munkaközösségek vezetőivel.

#### b) Osztályközösségek részére

Az osztályfőnöki órák tananyagához segítséget nyújt az osztályfőnöki órák tanmeneteit és óravázlatait tartalmazó Életvezetési ismeretek és készségek című mentálhigiénés személyiségfejlesztő program 1-8. osztályosok részére készült tankönyv.

A felkészítő tanfolyamot elvégezte a gyermekvédelmi felelős és a pszichopedagógus is. Így ők segítik az osztályfőnököket a felkészülésben, illetve az órák megtartásában.

Előzetes egyeztetés alapján megtartott órák:

1. osztály. Témakör:

Én és az iskola

Az óra anyaga:

Alapvető szociális készségek kialakítása

Szabályalkotás és alkalmazkodás

Kölcsönös figyelem megalapozása

6. osztály. Témakör:

Helyem az iskolában, osztályban

Az óra anyaga:

Elfogadás, elutasítás

Erkölcsei tudat: jó és rossz viselkedés

Az egyén érzései a közösségben

7. osztály Témakör:

Én és a barátom

Az óra anyaga: Elfogadás, kizárás, kölcsönösség, nyitottság, bizalom. Értékek, tulajdonságok- elvárások kifejezése.

*Cél:* életvezetési ismeretek és készségek nyújtása, illetve fejlesztése.

*Feladat:* tapasztalaton alapuló interaktív pedagógiai módszerek megismertetése az osztályfőnökökkel; saját élmény önismeretben, a közösségfejlesztés során; alternatívák nyújtása az egészséges életmódhoz és a veszélyeztető tényezők kiküszöböléséhez.

*Ideje:* osztályfőnöki órákon vagy külön időpontban egyeztetve.

*Működése:* rendszeres; az 1. osztályban hetente 1 óra. A többi osztályban alkalmoszerű, a pedagógusok részére bemutató foglalkozás, alkalmazható szülői értekezleten is.

*Konzultáció:* osztályfőnökökkel, védőnő felkérése előadásra (különböző életkorok biológiai sajátosságairól)

## II. Iskolán kívüli együttműködések

Ide az iskolában együttműködő szakemberek kompetenciáját meghaladó esetekben, az iskolán kívül, de azzal rendszeres kapcsolatban álló intézmények munkatársaival alkotott teamek tartoznak.

1. Tanulási problémákkal küzdő és nehezen kezelhető gyerekek szűrése, diagnózisa és terápiája illetve további szakellátásuk kérése

Intelligenciavizsgálat kérése a gyermek tartós tanulási nehézségeinek fennállásának feltárására a szülő kérésére a pszichopedagógus által a nevelési tanácsadó pszichológusától, melynek eredménye a fejlesztés határait megadja.

Sz. A. komplex logopédiai vizsgálatának kérése a kerületi logopédiai központ logopédusától a gyermek beszédhibája és tanulási zavarának differenciál-diagnosztikai megállapítására. A vizsgálatra a tanító jelzésére a pszichopedagógus kérésére került sor. Ennek eredményeként a fejlesztőpedagógus célzottabb munkát végezhet, a logopédiai kezelést kiegészítve.

N. L. dadogásterápia csoportba való felvétele. A szülő keres^ te fel a pszichopedagógust kérésével. A fiú pszichés gátlásának oldását egy szakmai konzultálást követően vállalta a logopédiai központ.

*Cél:* szakmai kompetenciát meghaladó esetekben gondoskodni a gyermek illetve szülő más szakintézetbe történő irányításáról.

*Feladat:* kölcsönös együttműködés, egymás szaktudásának tiszteletben tartása, egymás folyamatos informálása

*Ideje:* szülő kérésére, egyeztetés alapján

*Működése:* esetmegbeszélő teameken való részvétel, kapcsolattartás telefonon, felkérés pedagógiai jellemzés készítésére

*Konzultáció:* a szakszolgálat intézményeinek munkatársaival egyeztetve a helyszínt, attól függően, hogy ki kérte a segítséget, illetve hol orvosolható a probléma

## 2. Hátrányos helyzetű és veszélyeztetett tanulók gondozása

Az iskolai gyermekvédelem szakfeladatai között a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó beavatkozásokat is tesz. A gyermek családban történő nevelkedésének elősegítése érdekében.

Ezt példázza a J. testvérek részére beilleszkedési zavaruk oldására ajánlott játékterápia a gyermekideg-gondozó pszichológusánál, és édesanyjuk részére életvezetési tanácsadás, továbbá családgondozás a gyermekjóléti szolgálat családgondozója közreműködésével.

*Cél:* a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése.

*Feladat:* pénzbeli, természetbeni és személyes szolgáltatást nyújtó ellátások biztosítása.

*Ideje:* kéthetenként, amikor a Gyermekjóléti Szolgálat koordinátora fogadóórát tart az iskolában.

*Működése:* a veszélyeztetett gyerek nyilvántartásba vétele, a gyermek terápiája, és családgondozás

*Konzultáció:* gyermek és családja számára bevont intézmények munkatársaival

## 3. Komplex esetkezelések

Iskolaérettségi vizsgálat a nevelési tanácsadóban logopédiai szakvélemény figyelembe vételével.

Óvodában maradó gyerekek névsorának visszaküldése a nevelési tanácsadóból a logopédiai központba. Felkérés további ellátásukra. Előkészítésük az iskolaérettségi vizsgálatra.

Dadogásterápia és szülőcsoport a nevelési tanácsadó és a kerületi logopédiai központ munkatársaival közösen.

Ha a gyermekjóléti szolgálat családgondozása során a gyerek tanulási problémái is felszínre kerülnek, vizsgálatot kérnek a nevelési tanácsadótól, logopédiai központtól.

A nevelési tanácsadó családgondozója a gyermeket veszélyeztető körülmények megléte esetén jelez a gyermekjóléti szolgálatnak. Pl.:

T. L. 12 éves fiú munkanélküli, alkoholista szülei a megbeszélte időpontban nem jelennek meg a tanácsadáson. Annak ellenére, hogy továbbra is jeleznek lakókörnyezetükből kifogásolható életvitelükről.

*Cél:* egymást kiegészítő szolgáltatások nyújtása.

*Feladat:* szakmai kompetenciák egyeztetése a segítségnyújtás bővítése

*Működése:* családi diszfunkciók következményeként a gyermek teljesítmény-, viselkedésszavarainak, esetleges neurotikus tüneteinek kezelése; egyidejű beavatkozások a család és a gyermek részére

*Ideje:* hetente

*Konzultáció:* az intézmények munkatársaival

#### 4. Gyermekotthonban nevelkedő gyermekek esetkezelése

##### a) Viselkedéskonzultáció pedagógusokkal, nevelőkkel.

J. L. ideiglenes hatállyal gyermekotthonban elhelyezett 13 éves fiú gyámi ügyintézésének elhúzódnása a gyerek felelősségérzetét tanulmányi szempontból fellazította, és iskolai magatartását is befolyásolja.

Esetmegbeszélő konzultáció összehívása, melynek célja stratégia az iskola álláspontjának kialakítására (magántanulói státusz érvei és ellenérvei). Ennek alternatívájaként iskolakeresés a gyerek patronálójának lakókörzetében. Ha ez lehetséges, akkor a gyermek adaptációs szabadsága meghosszabbításra kerülhetne az örökbefogadásig. Az iskola és a gyermekotthon érdekegyeztetése a gyermek hosszú távú elhelyezése érdekében.

*Cél:* esetmegbeszélő konzultáció összehívása, ahol egyeztetésre kerül az adott szituáció összes érintettjének nézőpontja.

*Feladat:* a gyerekek előéletében, családi háttérben rejlő okok megismerése, illetve hatása személyiségfejlődésére

*Működése:* aktuális probléma azonnali jelzése, esetmegbeszélés, állásfoglalás a megoldásra.

*Ideje:* heti 1 óra, illetve aktuálisan

*Konzultáció:* az iskola pedagógusaival, gyermekotthon pszichológusával.

##### b) Gyermekotthonban nevelt gyermekek beilleszkedésének segítése

A gyermekotthonból járó gyermekek beiskolázása során figyelmet fordítunk arra, hogy leendő osztályaikba külön-külön kerüljenek. A gyermekotthoni csoportok és az iskolai osztályok összetételüket tekintve ne fedjék egymást, elkerülve ezzel elszigetelődésüket az osztály közösségén belül.

*Cél:* a gyermekotthoni gyermekek diszkriminációjának megelőzése az osztályközösségben.

*Feladat:* az iskola által biztosított foglalkozásokra való bevonásuk

*Működése:* szakkörökön való aktív részvételük, tehetséggondozásuk, készségfejlesztésük, napközis csoportba illetve tanulószobára való felvételük.

*Ideje:* hetente 1 -1 óra

*Konzultáció:* az iskola pedagógusaival, gyermekotthon pszichológusával.

## ÖSSZEGZÉS A GYERMEKVÉDELMI ES PEDAGÓGIAI MUNKATÁRSÁK NÉZŐPONTJÁBÓL

### A folyamat szintjén

Az iskolán belüli együttműködések, illetve az iskolával kapcsolatban lévő társintézmények számára állandó tényezője kell legyen minden újabb beavatkozásnak az elsődleges jelzést adótól (pl. osztályfőnök) jövő jelzés és a feléje történő visszajelzés. Továbbá a különböző fázisokban az ellenőrző pontok rendszeres felügyelete (pl. családlátogatás). A folyamat egészét csak akkor tekinthetjük eredményesnek, ha a gyermek kötődéseinek, fejlődési szükségletei kielégítésének működése helyreállt. A tantestület befogadja, igénybe veszi, segítségül hívja a gyermekvédelmi munkatársakat. Jeleznek feléjük, és tanácsaikat méltányolják.

### A szakmai kompetencia szintjén

A résztvevő tanítók, tanárok, és a szociális segítő foglalkozásúak részesei egymás munkája, feladatkörei megtapasztalásának. Betekintést nyernek a munkájukat kiegészítő tevékenységekbe és a segítségnyújtás további lehetőségeibe. Ők is támaszt kapnak, minden résztvevő megerősítheti szakmai önbecsülését, és átéli a másik szakember feladatának tiszteletét. A közös cél elérésében az egyéni feladatvállalás mértéke a szaktudásuk.

Így az iskolában végzett gyermekvédelmi munka eredményessége a szakmák közötti kooperáció hatékonyságától függ.

Az iskolavezetés felhasználja döntéseiben az együttműködő szakemberek meglátásait, véleményüket, nézeteiket, szaktudásukat.

### A működés szintjén

A szakemberek összefogása hasonlítható a fogaskerek egymáshoz kapcsolódásához, a segítő szakemberek „olajozzák meg” a kerekeket, melyek újabb „fogaskerekeket” hoznak mozgásba. S mindaddig érintkeznek egymással, míg a kerék forgásban van, azaz a probléma megoldódik. A továbbiakban készenlétben állnak a „kerekek újraolajozásáig”.

A szakemberek együttműködnek a pedagógiai eszközökkel meg nem szüntethető esetekben.

### A mechanizmus szintjén

Az együttműködésben esetenként résztvevők beavatkozásai annyira feltételezik egymást, hogy szükség esetén ezek az eseti „érintkezési pontok” egyetlen nagy körforgás részévé tudnak válni, ahol mindent befolyásol, és mindenkit feltételez az egyéni feladatvégzés. Az osztályfőnök jelzései adják a kiindulási helyzetet, a segítő szakemberek jelölik ki a forgás irányát, a problémás helyzet alakulása kapcsolja be a további fogaskerekeket. A forgást végül a gyerek eredményes esetkezelése állítja meg.

Az iskolai gyermekvédelem szakemberei bebizonyították létjogosultságukat, így ők az oktató-nevelő munka egy speciális aspektusát képviselik.

### A kapcsolatrendszereket tekintve

A védőhálót egyrészt a teamek tagjainak egymás szakmai határait tiszteletben tartó, másrészt egymás munkáját átszövő kapcsolódásai szövik sűrűre. Ezzel mintegy lefedik a rendszer működését, ugyanakkor újra és újra megerősítik a szálakat. Ezáltal egyre változatosabb összetételű kapcsolatok „szövődnek”.

A tapasztalatok tudatosítják a tevékenységet végző szakemberek szakmai kompetenciáját.

Együtműködéseink tapasztalatai alapján állítjuk, hogy az iskolán belüli és kívüli segítségnyújtás együttese szükséges és elengedhetetlen feltétele az iskolai gyermekvédelmi munkának.

A gyermekek életkörülményei és problémái szükségessé tették a beavatkozások széles körű alkalmazását és az erre hivatott szakemberek bevonását. Így a többszemponú, de közös érdekeket képviselő szakmai kooperációk az iskolai gyermekvédelmi esetek sokoldalú megközelítését és adekvát kezelését eredményezték.